

พระเจ้าอินทวิชยานนท์

(พ.ศ.๒๔๑๓ - ๒๔๔๐)

พระเจ้าอินทวิชยานนท์ เจ้าหลวงเชียงใหม่องค์ที่ ๗ มีพระนามเดิมว่า เจ้าอินทนนท์ เป็นราชบุตรเจ้าราชวงศ์มหาพรหมคำคงกับแม่เจ้าคำหล้า และเป็นราชบุตรเขยของพระเจ้ากาวิโลรสสุริยวงศ์ เสกสมรสกับเจ้าเทพไกรสร (เทพเกษร) มีบุตรและธิดากับแม่เจ้าเทพไกรสร พร้อมกับแม่เจ้าอื่น ๆ และหม่อมอีก รวมทั้งหมด ๑๑ คน คนที่มีบทบาทสำคัญต่อมา ๓ องค์ คือ โอรสคนที่ ๖ เจ้าน้อยสุริยะ (ต่อมาเป็นเจ้าสุริยวงศ์-เจ้าราชบุตร-เจ้าอุปราช แล้วเป็นเจ้าอินทวโรรสสุริยวงศ์) เจ้าหลวงเชียงใหม่ ลำดับที่ ๘ | กำเนิดจากแม่เจ้ารินคำ) โอรสคนที่ ๗ เจ้าแก้วนารัฐ (ต่อมาเป็นเจ้าราชภาคนัย - เจ้าสุริยวงศ์-เจ้าราชวงศ์-เจ้าอุปราชตามลำดับ แล้วเป็นเจ้าหลวงเชียงใหม่ลำดับที่ ๙ | กำเนิดจากหม่อมเขียว) และพระธิดาองค์ที่ ๑๑ เจ้าหญิงดารารัศมี (ต่อมาคือ พระราชชายาเจ้าดารารัศมี ในรัชกาลที่ ๕ | กำเนิดจากแม่เจ้าเทพไกรสร)

พ.ศ.๒๔๑๖ เดือน ๖ รัชกาลที่ ๕ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ตั้งเจ้าอุปราชอินทนนท์เป็น เจ้าอินทวิชยานนท์ พหลเทพภักดี ศรีโยนงคราชวงศา มหาประเทศราชราชบิดี นพิสินคราภิงศ์ดำรง พิพัฒน์ ชียงคำราชวงศา เจ้านครเชียงใหม่ และทรงแต่งตั้งเจ้าบุญทวงศ์เป็นเจ้าอุปราชนครเชียงใหม่ ใน พ.ศ.๒๔๒๔ จึงโปรดเกล้าฯ เลื่อนฐานันดรศักดิ์เจ้าอินทวิชยานนท์ เป็นพระเจ้าอินทวิชยานนท์ฯ และถึงแก่พิราลัยเมื่อ พ.ศ.๒๔๔๐ จัดการปลงพระศพในปีต่อมา เมื่อเดือนหกเหนือ ขึ้น ๑๔ ค่ำ ที่ท่าน้ำแม่ปิง ก่อสถูปบรรจุพระอัฐิไว้ที่ต้นไม้กร่าง ฝายตะวันตกของสะพานข้ามน้ำแม่ปิง ต่อจากสถูปของแม่เจ้าเทพไกรสร(ต่อมาพระราชชายาเจ้าดารารัศมีให้ย้ายไปที่วัดสวนดอก เชียงใหม่)

ในครั้งที่พระเจ้าอินทวิชยานนท์ลงไปเฝ้าฯ รัชกาลที่ ๕ เมื่อวันที่ ๑๙ พฤศจิกายน พ.ศ.๒๔๒๕ นั้น ได้พาเอาพระธิดาชื่อ เจ้าดารารัศมี ซึ่งขณะนั้นอายุ ๑๑ ปีลงไปด้วย ซึ่งทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้มีการสมโภช และให้เจ้าดารารัศมีเข้ารับราชการฝ่ายใน เป็นเจ้าจอมตั้งแต่นั้น ก่อนที่เจ้าดารารัศมีจะกลับมาเยี่ยมเชียงใหม่ เมื่อวันที่ ๑๒ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๔๕๑ ก็ได้รับการสถาปนาพระอิสริยยศขึ้นเป็น "พระราชชายา" อันเป็นตำแหน่งมเหสีเทวีพระองค์หนึ่ง

ในช่วงสมัยของพระเจ้าอินทวิชยานนท์นี้ มีขงันนารี คือ ศาสนาจารย์แมกกลวารีและครอบครัวได้ขึ้นมาถึงเชียงใหม่ ๓ เมษายน พ.ศ.๒๔๑๑ ตั้งจุดประกาศศาสนา เริ่มจัดการศึกษาแบบตะวันตกโดยนางโซเฟีย รอยซ์แมกกลวารี ได้เริ่มให้มีการศึกษาสำหรับสตรีครั้งแรก ในปี พ.ศ.๒๔๑๘ ต่อมาในปี พ.ศ. ๒๔๒๒ นางสาวแมรี แคมป์เบลล์ และเอ็ดนา โคล ได้มาจัดระเบียบโรงเรียนสตรีที่บริเวณเชิงสะพานนารัฐ จนกลายมาเป็นโรงเรียนดาราวิทยาลัยในปัจจุบัน ส่วนการศึกษาสำหรับเด็กชายนั้น ได้มีการจัดตั้ง "โรงเรียนเด็กชายวังสิงห์คำ" (Chiangmai Boys School) ขึ้นที่บริเวณที่เรียกว่าวังสิงห์คำ เมื่อ พ.ศ. ๒๔๓๑ โดยศาสนาจารย์ เดวิด จี.คอลลินส์ ต่อมาเป็นโรงเรียนปรินส์รอยแยลส์วิทยาลัย โรงเรียนดังกล่าวระยะแรกใช้ภาษาอังกฤษและภาษาล้านนาในการ

เรียนการสอน มีการพิมพ์คำราด้วยอักษรล้านนา โดยมีชนนารีประดิษฐ์ตัวพิมพ์อักษรธรรมล้านนาได้ตั้งแต่ พ.ศ.๒๓๗๕

ในสมัยนี้บริษัททำป่าไม้ ซึ่งทะยอยเข้ามาประกอบกิจการในเชียงใหม่ เช่นบริษัทบริติชบอร์เนียว (British Borneo) เข้ามาในราว พ.ศ. ๒๔๐๗ บริษัทบอมเบย์ เบอร์มา (Bombay Burma) เข้ามาในราว พ.ศ. ๒๔๑๒ และ บริษัทสยามฟอเรสต์ (Siam Forest) เป็นต้น ได้นำเอาลูกจ้างชาวพม่า กะเหรี่ยง และชาวพื้นเมือง อื่น ๆ เข้ามาทำงานในกิจการดังกล่าว ดังนั้นจึงมีชาวอังกฤษ และคนในบังคับอังกฤษเข้ามาในล้านนามากขึ้น ตามลำดับ และในการทำป่าไม้ได้เกิดปัญหาถึงขั้นฟ้องศาลที่กรุงเทพหลายคดี จากหลักฐานพบว่ามียุติความ จำนวน ๔๒ เรื่อง ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๔๐๑-๒๔๑๖ ตุลาการตัดสินยกฟ้อง ๓๑ เรื่อง ส่วนอีก ๑๑ เรื่องพบว่าเจ้านาย ทำผิดจริง จึงตัดสินให้จ่ายค่าเสียหายรวม ๔๖๖,๐๑๕ รูปี หรือ ๓๗๒,๘๑๒ บาท เจ้าเมืองเชียงใหม่ในขณะนั้น คือ พระเจ้าอินทวิชยานนท์ฯ ได้ขอชำระเพียงครึ่งเดียวก่อน ส่วนที่เหลือจะชำระภายใน ๖ เดือน แต่กงสุลอังกฤษ ไม่ยอมรับ บังคับให้เจ้าเมืองเชียงใหม่ชำระทั้งหมด หรือมิฉะนั้นต้องจ่ายค่าดอกเบี้ย ซึ่งราชสำนักกรุงเทพฯ ก็ ไม่ยินยอม ดังนั้นเจ้าเมืองเชียงใหม่จึงจ่ายค่าเสียหาย ๑๕๐,๐๐๐ รูปี (๑๒๐,๐๐๐ บาท) ราชสำนักกรุงเทพฯ ให้ ยืมเงิน ๓๑๐,๐๐๐ รูปี (๒๔๘,๐๐๐ บาท) โดยต้องชำระคืนภายใน ๗ ปี พร้อมทั้งดอกเบี้ยในรูปไม้ขนนก ๓๐๐ ท่อนต่อปี

ปัญหาต่าง ๆ เหล่านี้เป็นเหตุหนึ่ง ให้ต้องมีการปฏิรูปการปกครองในมณฑลพายัพในเวลาต่อมา โดยเริ่ม ตั้งแต่ส่งพระนรินทรราชเสนี (พุ่ม ศรีไชยยันต์) ปลัดบัญชากรมพระกลาโหมไปเป็นข้าหลวงสามหัวเมือง ประจำ อยู่ที่เชียงใหม่ มีหน้าที่ควบคุมดูแลและแนะนำให้พระเจ้าเชียงใหม่ปฏิบัติตามสนธิสัญญาเชียงใหม่ พ.ศ.๒๔๑๖ และ โปรดเกล้าฯ ให้พระเจ้าน้องยาเธอกรมหมื่นพิชิตปรีชากรเป็นข้าหลวงพิเศษ มาจัดการแก้ไขปัญหาชายแดน และดำเนินการปฏิรูปการปกครองมณฑลพายัพเป็นครั้งแรก ในพ.ศ.๒๔๒๗ ส่งผลให้เกิดปฏิกริยาเป็นกบฏผญาปราบสงคราม ในพ.ศ.๒๔๓๒ หลังจากเหตุการณ์ดังกล่าวแล้วรัฐบาลกลางได้ยอมผ่อนปรนบางประการ เช่นใน พ.ศ. ๒๔๓๕ อนุญาตให้พระเจ้าอินทวิชยานนท์ฯ ยกเลิกเสนาผู้ช่วย ๖ ตำแหน่งตามที่เสนอไป แต่ก็ดำเนินการ ปฏิรูปการปกครองตามระบบมณฑลเทศาภิบาลต่อไปจนสำเร็จ จัดตั้งเป็นมณฑลลาวเฉียง (พ.ศ.๒๔๓๖ - ๒๔๔๒) และมณฑลพายัพ (พ.ศ.๒๔๔๒-๒๔๗๖) อยู่ภายใต้การกำกับราชการของข้าหลวงเทศาภิบาล

(จาก หนังสือเจ้าหลวงเชียงใหม่ กรุงเทพคณะทายาทสายสกุล ณ เชียงใหม่ ๒๕๓๕ หน้า ๑๒๐-๑๔๓)

ที่มาของข้อมูล

“พระเจ้าอินทวิชยานนท์.” 2546. [ออนไลน์]. เข้าถึงเมื่อ: 14 ตุลาคม. จาก <http://www.lannaworld.com/person/kingcm7.htm>